

Biblijska teologija 1
amdg.eu/fer-bt1
bibteo@fer.hr

Biblijski proroci

Služite Gospodinu u veselju (Ps 100)

Music notation for two staves. The top staff is in D major (G clef) and the bottom staff is in D major (G clef). Both staves are in 4/4 time.

Chords indicated above the notes:

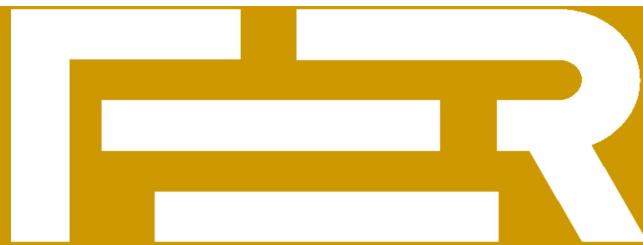
- Top staff: D, A, D, D7
- Bottom staff: G, D, A, D

Text lyrics corresponding to the notes:

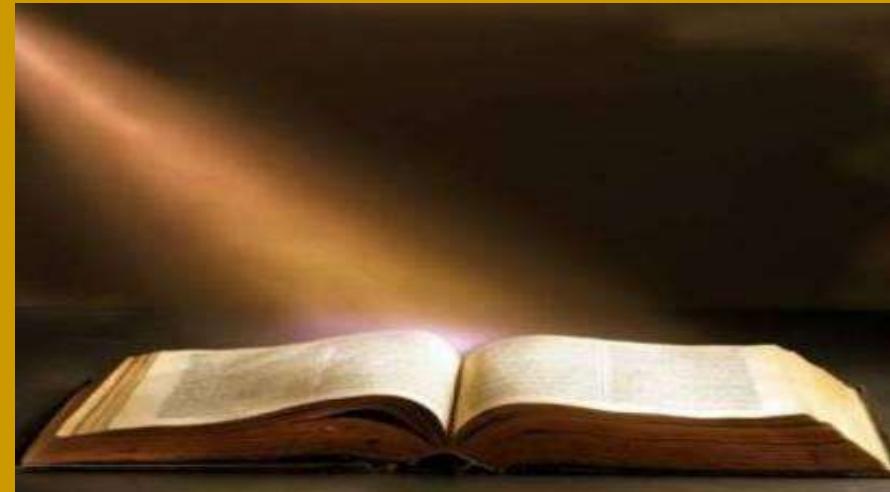
Top staff: Slu - ži - te Go - spo - di - nu u ve - se - lju,

Bottom staff: slu - ži - te Go - spo - di - nu u ve - se - lju!

Biblijска теологија 1
amdg.eu/fer-bt1
bibteo@fer.hr

Biblijiska teologija 1

FER, zim. sem. 2021./22.
doc. dr. sc. Niko Bilić, SJ, FFRZ
Tanja Lakić, mag. theol.

<http://www.fer.unizg.hr/predmet/bibteo1>

Biblijski

proroci

prorok – נ֬בִיא – *nabî'* [navi]

proroci – נֶבְיאִים – *n^ebî'îm*
= središnji dio HB

proročica – נֶבְיאָה – *n^ebî'â*

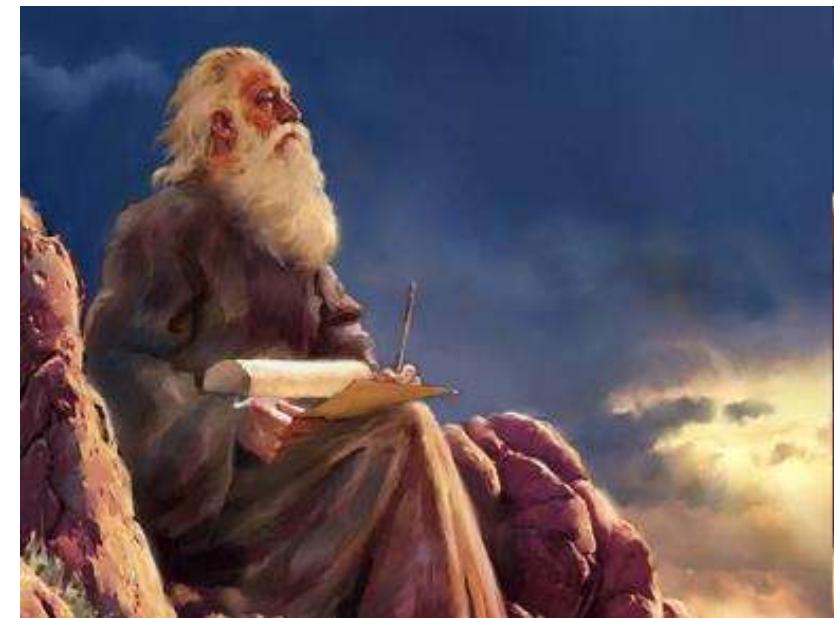
Novozavjetni proroci

- Proročica Ana (Lk 2,36)
 - “*Prorok*” u Lk 1,76 ← 70 ← 67:
- Krstitelj – prorok Svevišnjega (1,76)
 - Njegovi sveti proroci (70)
 - Otac Zaharija *proročki govori* (67)
 - Pred Gospodinom (76)
- Isus = Krstitelj, Ilija, prorok...? (Mk 8,27)
- Ilija je već došao (Mk 9,13)

Znak raspoznavanja

- 1. נִבְיָא *nabi'* – “titula”, ID
- 2. רָאֵה *ro'ê* – onaj koji gleda, usp. Post 1
 - Npr. Samuel (1 Sam 9,19):
 - “...sve će ti kazati što ti je na srcu”
- 3. הַזֶּה *hozê* – onaj koji ima viđenje
 - Npr. Gâd (2 Sam 24,11)
 - Davidov “vidjelac”
 - הַזֶּה *hazâ* vidjeti u Am 1,1
 - “riječi... koje je motrio”
- προφήτης ⇔ ψευδοπροφήτης (LXX)
- “pisani”/“pisamski” proroci i oni drugi

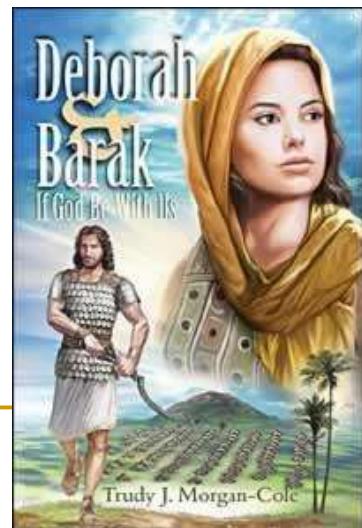
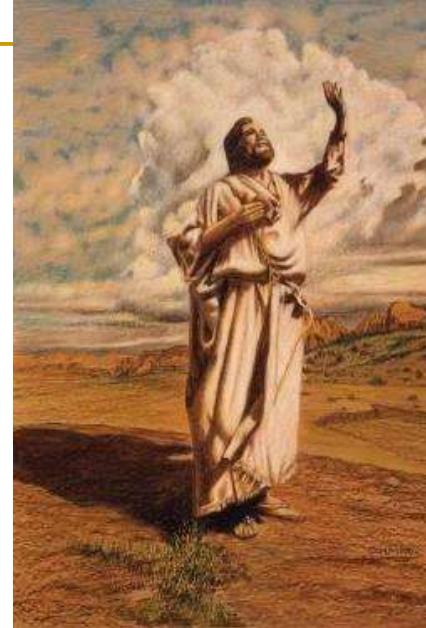
“Formule”

- **1. Proročka formula (o dolasku Riječi) npr. Jon 1,1:**
- **“i dođe (mu) riječ Gospodnja”**
- **... וַיְהִי דָבָר יְהוָה אֲלֵ... vaj^ehî d^ebar 'Adonaj 'el...**
 - “Riječ Jahvina dođe Joni...”
- **2. Glasnička formula:**
- **“Gospodin ovako govori”**
- **כֹּה אָמַר יְהוָה kô 'amar 'Adonaj npr. Iz 43,1**
 - “Ovako govori Jahve... Ne boj se, ti si moj!”
- **3. Riječ Gospodnja: נִאֵם יְהוָה n^eum 'Adonaj npr. Jr 31,31**
 - “Evo dolaze dani – riječ je Jahvina – sklopite ču novi savez...”

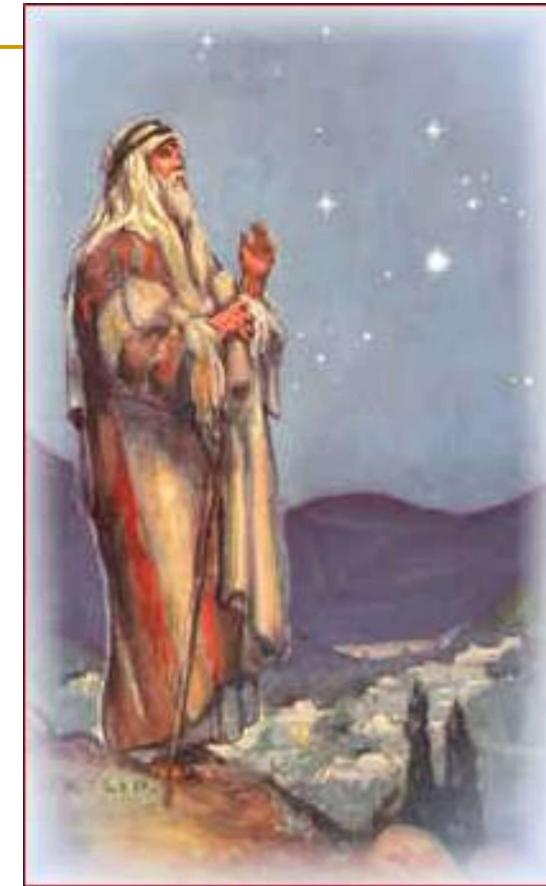
Proroci i proročice

- Petoknjižje:
 - Abraham, Mirjam, Mojsije
- Povijesne knjige: npr.
 - Debora (Suci)
 - Natan, Gâd, Ahija (Sam)
 - Ilija i Elizej, Mihej ben Jimla, Hulda (Kr)
- Proroci – pisci:
 - Veliki:
 - Iz, Jr, Ez + Dn (LXX),
 - Ez: lažne proročice
 - i Mali (Zbirka XII: od Hoš do Mal)

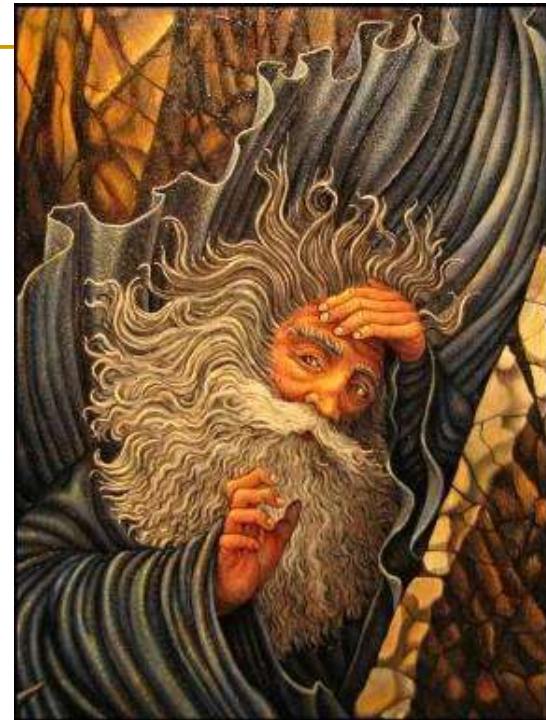
Abraham – prorok

- Tko govori u Post 20,7 (usp. v6)?
- Bog – *Kome?* (usp. 20,3)
 - Abimelek Gerarski – strani kralj
 - Kakav je Abraham (v11)?
- predrasuda i strah za život (v11)
 - Prva proročka zadaća? (v7.17)
- “molit će” (v7); moli (v17) – zagovornik
 - Uspješno? (v17)
- Bog liječi (v17) – bitna molitva
 - v3.7[2x] (*môt umrijeti*) ⇔ v7 מות (hajâ živjeti)
v4.11 הרג (harag usmrtiti) ⇔ v17 ילא (jalad rađati)

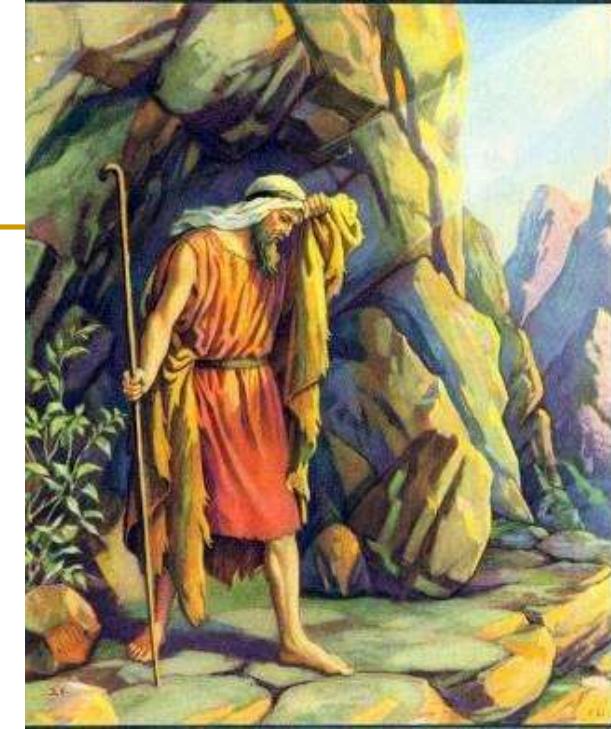
Uzor-prorok Mojsije

- Prorok u Pnz **18,15**?
 - **nabî'** “kao što sam ja” (15)
 - Vjerodostojna oporuka usp. v18:
 - “kao što si ti” – “ja ćeu podići proroka”
- Posrednik Saveza (**18,16** usp. Izl 20,19)
 - prenosi “im” Božje riječi (v18)
 - Definicija proroka u Pnz **18,18b**:
- “Dat ćeu riječi svoje u njegova usta...”
 - Prva dužnost proroka – primiti riječ
 - Govori što Bog zapovijeda (v18)
- Bog ga *podizē* (**קֹם**), jedan od braće (v15)
 - Mojsije jedinstven (**34,10**):
- “licem u lice”, poslan od Boga **שָׁלַח šalah** (11)

- *Uloga u Hoš 12,14:*
 - **Vodi i čuva**
 - *Tko je za Petra obećani prorok u Dj 3,13.22?*
- **Isus**

Pokaži pravo lice!

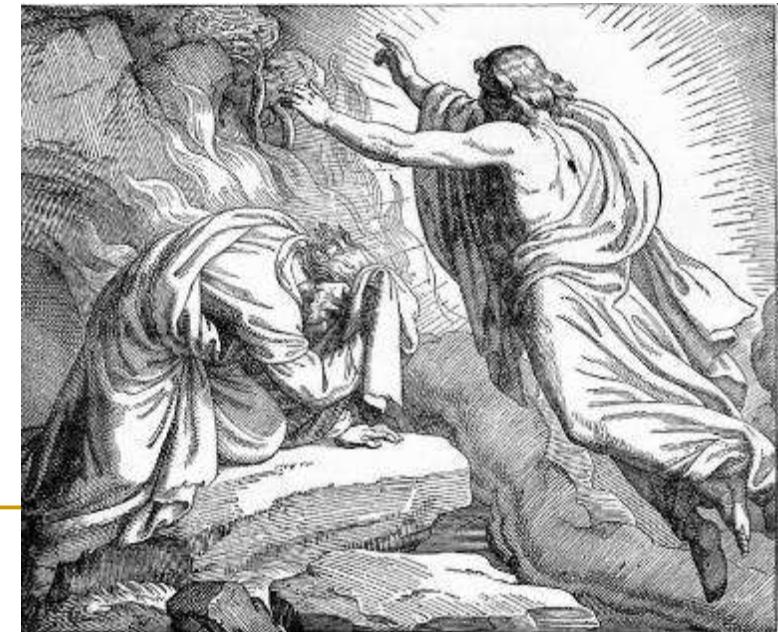

Prorok Ilija pred svojim Gospodinom

1 Kr 19,9-14 u kontekstu

Susret izbliza

- Kako se Bog objavio Ilijii (1 Kr 19,12)?
- Blagi lahor (19,12 KS i Š.)
 - Ne vihor, ni potres (11), ni vatra (12)
 - Božja metoda: sam pokazuje pravo lice, iskustvena objava
- Dio dijalog-a – A) pitanje (1 Kr 19,9.13):
- “Što ćeš ovdje”? 2x (9.13)
 - usp. Gdje si? (Post 3,9)
- B) Odgovor (1 Kr 19,10.14):
- Ilija veoma revan (10.14)
- Jedini prorok (10.14)

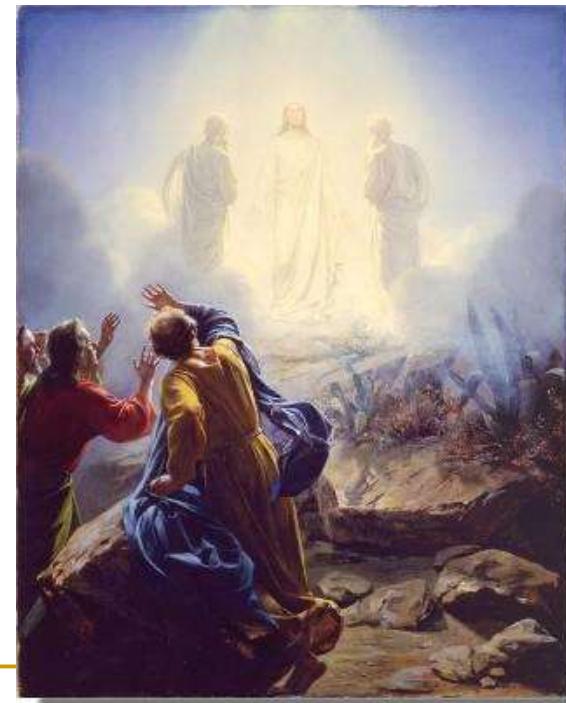

Na Božjoj gori

- Ilija popravio oltar (1 Kr 18,30)
- Dokazao Božji autoritet (18,36)
- Najavio kraj suše (18,44)
- “Traže moj život” (19,10.14)
 - Kraljica Izebela (19,2) ⇔ Uskrisio dječaka (17,23)
- Dvostruka revnost (קִנְנֵה qinne' 19,10.14)?
 - Božja (Izl 20,5; 34,14)!!
- Kiša (18,1) ⇔ oganj s neba (38)
- Jedini? ⇔ 100 spašenih (18,4.13),
2 u c20 i Mihej (c22)
- Zastire lice, “čuva leđa” (19,13)
 - Ponavlja odgovor (19,10.14)

Plodna Božja pedagogija

Vijek hvaljen Bog (Ps 87)

Music notation for the hymn "Vijek hvaljen Bog". The key signature is A major (no sharps or flats). The time signature is common time (indicated by '4'). The melody consists of quarter notes and eighth notes. The lyrics are written below the notes, corresponding to the melody.

D A h G e A D (A)

Vjek hva - ljen Bog,
Vjek hva - ljen Bog,

vjek hva - ljen Bog
vjek hva - ljen Bog

po svoj zem - lji
a - le - lu - ja!

U napetosti između institucije i karizme

Pogled na Amosovo zvanje
u Am 7,10–17

Zvanje “ne-proroka”

- Sukob u Bet-Elu (Am 7,10.13)
 - Optužen pred kim (**v10**), od koga (**v12**)?
- pred kraljem (10)
- od svećenika (12)
 - kraljevsko svetište ⇔ Amos nije prorok
 - i dom (13) ⇔ nije iz proročke obitelji ni škole (7,14)
- Ne prorokuj! (**7,13.16**) ⇔ Prorokuj! (7,15)
 - Naziv u **7,12**:
- “vidjelac” (12)
- “poruči” = pošalje (10) -- Božji autoritet
- “odlazi!” = idi! (12) ----- Božji autoritet

James Tissot,
The Prophet Amos
watercolour — ca. 1888

Proročka obrana: Božji autoritet

- Božja zapovijed Amosu (Am 7,15):
- “Idi, prorokuj mome narodu”
 - Gdje je doživio zvanje (15)?
- Kod stada (Mojsije, David, Elizej)
- “mač”, “progonstvo” (11 ⇔ 17) “njegove riječi” (7,10)?
 - Od mača će pasti (7,17) – govori יהוה (usp. 4,10; 7,9.17; 9,1.4)
 - “Sigurno će u progonstvo” (5,5; 7,11.17)
- Božji postupak: נָקַח *lāqah* (7,15) =
- Bog ga uzima
 - Iz Judeje
 - Usp. Post 5,24; 2 Kr 2,9s; Ez 3,14

Amos as shepherd, Illustrator of Petrus Comestor's 'Bible Historiale', France, 1372 ; Miniature, Museum Meermanno Westreenianum, The Hague

Druga molitva proroka Jone

Liječenje proročke depresije
u Jon 4

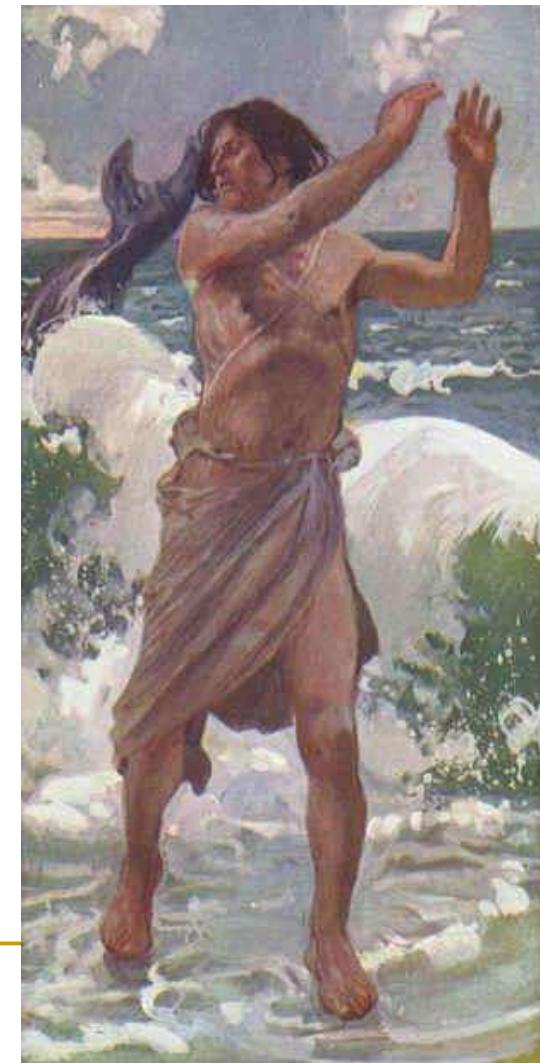
Otvoren razgovor

- Druga molitva (4,2 ← 2,2)
- Negativni radikalizam (4,3.8):
 - “Smrt je bolja!”
 - Bog oba puta reagira (4,4.9):
 - “Čini li ti ljutnja dobro?”
 - Obje strane govore
 - Iskustvena komunikacija:
 - srdžba (4,1 usp. 6)
 - Hlad → radost (6)
 - sunce, užaren vjetar (8) → srdžba (9)

Jona poznaje Zakon (4,2)

- יהוה = milosrdan, milostiv, spor na srdžbu, bogat dobrotom
 - Objava Mojsiju u Izl 34,6
 - Jona dodaje (4,2):
- sažaljenje nad zlom רעה ra 'â
 - Kod Ninive (רעה 3,10)
 - Zahvatilo Jonu (רעה 4,1)
 - Gospodin liječi (רעה 4,6)
- Sam iskusio spasenje (2,10s):
 - “Gospodinu pripada spasenje” (v10)
 - Riba ga izbacila na kopno (v11)

Pouka proroku

- *Kako Jona odgovara na pitanje o emociji (4,4s)?*
- Napušta dijalog (4,5)
 - *Zlorabi sjenicu (4,5)*
 - *Razumljiva emocija prema Asiriji*
 - *Na početku realno o sebi (4,2s):*
- “Htio sam pobjeći” (2), “uzmi život moj” (3)
 - *Na kraju prvi govor koji sluša (4,10s)*
- Razlika: bršljan ⇔ stotinu tisuća ljudi
- Postao slušatelj?
- Veći trud Božji nego s mornarima, kraljem i gradom

